

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Christophori || Helvici || In Academia Giessena Quondam
Do-||ctoris & Professoris, Theologi, Philo-||sophi, Historici,
Chronologi, Philologi || laudatissimi, Libri || Didactici,||
Grammaticæ || ...**

Helwig, Christoph

Giessae, 1619

Delineatio Uberior Applicationis Didacticæ, In Lingua Latina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70031)

D E L I N E A T I O
 UBERIOR APPLICATIONIS DIDACTICÆ,
 In Lingua Latina.

Pro pueris, qui jam legere & scribere nōrunt.

I. I N I N T E R P R E T A T I O N E .

In Interpretatione autoris, quotidie dua pagina absolvuntur, (in die repetitionis, quatuor) ut prima colloquiorum pars, quatuor septimanis absolvatur. Altero semestri quotidie quatuor pagina absolvuntur (in die repetitionis octo.)

In prima interpretatione, lectio textus tardiuscula esse potest, ut discipulus pralegentem possit assequi. Primis diei cuiusq; horis, Præceptor imprimis sensum autoris reddit, potius quàm voces singulas, ut discipulus intelligat, quid autor tractet. Sed horis sequentibus, duplicem interpretationem, ubicunq; fieri potest, affert, unam ad sensum, alteram ad voces, & si phrasis longius receperit à vocibus separatim consideratis, moneat hanc diversitatem. Planius hoc ostendet Germanica versio totius autoris, seorsum in hunc præceptoris usum adornanda.

In cæteris interpretationibus, semper hunc posteriorem modum observat.

II. I N A P P L I C A T I O N E E X C E R P T O R U M .

In prima interpretatione, Applicatio fit hoc modo: Præceptor ait, voces flexibiles in toto textu, (ex Grammatica generali discipulus jam novit, quid sunt voces flexibiles) separatim è regione excerptas esse, & in suo primitivo scriptas, id quod per aliquot lineas è regione sibi correspondentes, ostendit. Dehinc incipit Verba ordine exponere, ita ut singulis significationem suam addat eamq; bis tervè pronunciet, aut Synonymis Germanicis declaret; ac è vestigio idem discipulos ordine imitari jubet. Nam significatio auditu & propriâ pronuntiatione subsequente, altius memoria infigitur. Quid si verò discipulorum numerus nimis magnus sit, poterit sufficere repetitio aliquot decadum. Vbi ad finem pervenit unius columna, festinanter repetit, interpretationem textus ejusdem columna, & singula verba, prout in textu occurrunt, denud ad suum Præfens revocat: Quæ est repetitio ex abundantia, & præparatio quadam ad Grammaticam.

Hoc

Hoc modo procedit in columnis seu paginis reliquis, quousq; lectio ejus diei se extendit. Nomina in hac prima interpretatione non attingit.

In secunda verò interpretatione, Excerpta Verba non horâ quartâ (nam illa conjugationibus destinata est) sed particula tertia tractantur, & quidem gemino modo, uno, ut Latine interrogetur, respondeatur Germanicè; altero, vice versa. Quæ alternatio magnoperè necessaria est. Distinctè autem fit, nempe ut columna integra Latine interrogetur, deinceps eadem columna Germanicè interrogetur. Et sic in columnis sequentibus, per totam istius diei lectionem.

In tertia interpretatione, quarta hora Nominibus Excerptis tribuitur, & Substantiva seorsum, Adjectiva similiter seorsum planè eodem, ut Verba supra, modo tractantur.

In quarta interpretatione, particula tertia horâ repetendis Excerptis Nominibus debetur, (nam quarta hora Declinationibus destinata est) & quidem gemino modo, uti factum in Verbis.

In quinta interpretatione, tum Verba tum Nomina conjunctim repetuntur, particula tertia horâ; Vbi non opus est præire Præceptorum: neq; discipulos Latinas voces cum significatione conjunctim pronunciare, sed Præceptor Latine interroget, discipulus Germanicè responder: Post vice versa, Præceptor Germanicè interroget, discipulus Latine responder. Vt hoc non sit nisi Examen discipuli, in Excerptis vocabulis.

III. IN APPLICATIONE PRÆCEPTORUM. ^B

IN II. INTERPRETATIONE fit Applicatio Conjugationum.

Hora quarta tribuitur Conjugationibus. Quotidiè una conjugatio Activa perducitur usque ad Subjunctivum: Tali modo Præceptor prælegit Indicativi Præsens bis tæve cum interpretatione singularum personarum amo ich lieb / amas du &c. attendentibus in suis libris discipulis. (Tempora & Modos jam discipulus novit ex Generali Grammatica, nisi quoddam monetur, Latinos in numero Modorum & Temporum cum Germanis congruere) & è vestigio ex autoris præsentè textu plurima exempla eodem modo conjugat, monens, tantum terminationes esse attendendas. Ita enim discipulus detentus in uno Tempore sæpius repetito, firmius personarum terminationes apprehendit, cum alioquin terminationum multitudine facile turbari & obryposset. Dehinc ipse discipulus ad praxin producitur, Quisque ad exemplum præceptoris Verbum unum aut plura è textu injuncta in Præsenti conjugare, prout discipulus in numero magis vel exiguis fuerit, eaque non nisi ex libro aperto sunt conjuganda (nequam memoriter, similiter adjecta singulis personis significatione. Præsenti inculcato, succedunt cætera tempora, ad eundem modum prælegenda & repetenda. Sic autem cavendum, ne Verba irregularia in præterito arripiantur. Oportet enim hæc discipulo ideam simul

imprimi, formandi Præteriti in quavis conjugatione. Propterea ubi ad Perfectum Præceptor pervenit, monebit, tria tempora in quovis Verbo esse primaria, è quibus cætera omnia formentur. Altero die Subjunctivus, Infinitivus, Supina, & Participia, eodem modo tractantur. Tertio die, tota Conjugatio, pluribus exemplis à discipulo repetitur. Dehinc secunda conjugatio, planè ut prima, post Tertia & Quarta. Antequàm Passiva attingantur, consultum fuerit, Verbum anomalon (S u M) præmitti, ne discipulus turbetur, si in Præteritis Passivis Verbum (S u M) conspexerit, & illud postea demum seorsum videat conjugari.

I N III. I N T E R P R E T A T I O N E.

Applicatio Declinationum.

Hora qualibet quarta tribuitur Declinationibus Nominum & Pronominum. Quotidie una Declinatio absolvitur (excepta Tertiâ, quæ plures dies requirit:) Et exempla ex autore plurima cumulantur, additâ significatione Nominativi, non verò cæterorum Casuum. Nam illi cum sæpius in constructione à Germanismo discrepent, facillè discipulum in errorem inducunt, & linguæ proprietatem intervertunt. V. G. Genitivo & Dativo in plurimâ utantur Germani, ubi Latinis est Ablativus, ut, dessen gentessen / Selts wehrt / eines dings loß werden / deiro Hofnung / deiro Zuversicht.

Singulis autem Declinationibus præmittitur Definitio, non quidem è Grammatica, sed ore tenus, & statim in libro Paradigmatum monstrato exemplo explicatur. Et sicut in vocabulis Excerptis ita & hic statim discipuli ad examen producuntur, & singuli exemplum unum vel alterum ex autore injunctum, declinare jubentur.

In secunda Declinatione quavis Terminatio tractatur seorsum. Et quidem terminatio ER & US, non nisi exemplis regularibus, Genitivi in R I, Vocativi in E. Nam anomalie differuntur ad Interpretationem Quintam.

In tertia Declinatione magna varietas est. Itaq; plures illa dies requirit. Ea tamen omnis reducitur ad 13. Formulas, ita ut sæpe non opus sit Regulis de Casibus. Nam Titulus cuilibet Formule præfixus indicat, quæ Nomina ab Ordinaria Formula desleant, & in quo Casu id fiat diversitas typi in certo illo Casu luculenter demonstrat. V. G. Formula II. (Nubes) indicat, Terminata in ES & IS non crescentia Genitivo, item Substantiva in NS & RS; formare Genitivum Pluralem in (IUM) in cæteris non differre à formula I. ordinaria &c.

Applicatio III. Declinationis est ejusmodi. Formula ordinaria sufficientibus exemplis (velut in præcedentibus factum) declaratur. Postea Discipulus monetur omnem varietatem cæterarum Formularum, oriri à duobus Casibus, Ablativo Singulari & Genitivo Plurali, sicut parenthesi (i) (un) præfixa terminationum tabella ostendit. Pauca ab Accusativo in I N, obiter attingit. Proximè sumit Formulam (Nubes) cæteris frequentiore. Posthac Formulam ordinariam Neutorum. Inde Adjectivorum (duarum terminationum) in IS, & in OR, deinceps

deinceps Adjectiva unius terminationis. Vbi sufficit discipulo notitia confusa, quod quadam duabus terminationibus constent, quadam unicâ. Illa differentia in Excerptis conspicitur, quando Adjectivis in IS apponitur E, in OR apponitur US, quibusdam nihil, nempe qua unica solùm terminatione contenta sunt. Ceteras Formulas particulares Accusativi in IM, vel in EM & IM, Ablativi in I, planè hac vice negligit, Et non nisi in V. Interpretatione per occasionem in textu oblatam, adjicit.

His peractis, biduum Quarta & Quinta Declinationi impenditur. Dehinc ad Pronomina se confert, ac primum Primitivum Ego proponit, prælegendo aliquoties unâ cum significatione omnes casus ordine & statim à singulis discipulis eosdem reposcendo. Similiter Pronomen Tu, eâdem horâ, Et Sui, eâdem horâ. Ita interposita discipulorum repetitio non impedit memoriam, & confusionem præcavebit. Post ad cetera pergit ordine, prout cellulis distincta sunt. Ita tribus septimanis, Nominum & Pronominum Declinatio poterit absolvi.

Hinc ad Nomina flexione irregularia animus adjiciendus est, sed non ordine, verùm per intervalla sparsim, per occasionem in lectionibus sequentibus, Sunt enim individua, non Paradigmata. Si quod igitur occurrat, recurrendum est ad ejus declinationem, integrè hęc positam.

Absolutis hoc modo Declinationibus, & tertio quovis die per repetitionem probè inculcatis, restat una septimana Adjectivorum Comparationi. Est enim & illa flexionis species.

Regulam Comparativi præceptor priùs ore tenus discipulo proponit, quod terminetur in OR, ad casum in I, & remittit eos statim ad libri inspectionem, ubi plurima exempla (ad positivi varias terminationes) posita sunt. Quibus alia plurima exempla ex autore adjungit. Tum monstrat Regulam inferius in libro descriptam & exemplis subjectam. Postea Superlativum eodem modo docet. Comparationem irregularem (cum sit Individuorum) itidem per intervalla & sparsim tradit sequenti tempore, quandocunque occasio in textu offertur.

IN IV. INTERPRETATIONE,

Applicatio Generis in Nominibus.

In Genere Nominum docendo opus est prudentiâ ob magnam Regularum lubricitatem. Ideò Exceptiones ad marginem seorsum sunt appositæ, ne intellectum & memoriam discipuli turbent. Primum igitur Regula solùm inculcanda sunt, præsupposito principio didactico, illarum notitiam confusam ex autore priùs comparandam, quam ex libro succedat distincta, quæ Exceptiones unâ respicit. Ac singulis regulis exempla sufficientia ex autore (si modo præstò sunt) subjungenda. Si verò defint, (ut in multis regulis tertiæ Declinationis fieri potest) monendum est, in lectionibus sequentibus exempla obvia monstratum iri (quod & fieri debet) ideoque ea vice ad alias regulas pergendum.

Quot verò diebus & qua distributione Regula Generis tractanda sint, ita constabit. Primo die prima Declinatio, secundo secunda, à præceptore tractatur, & ut jam dictum, exemplis ex autore confirmatur. Tertio exempla utriusque junctim à discipulo reposcuntur. Id quod discipulo

cupulo non erit difficile, cum ex numero declinationis, Vocabulis Separatis appposito, statim regulam de Genere venari possit, toties per biduum praecedens inculcatam. Hic verò una Variatio casuum, Dativi pluralis in ABVS, Genitivi in ERI, Vocativi in E (quae supra in Declinationibus omissa & huc rejecta fuit) ostenditur. Exceptiones verò ad Regulas de Genere idèd hac vice omittuntur, & nova recapitulationi reservantur, ut eò accuratius regula ab iis discernatur, & Exceptiones novo labori in solidum deputata eò firmitus memoria teneantur. Quarto die Masculina tertia Declinationis, Quinto Foeminina, Sexto utraque per repetitionem; absolvuntur: assumtis Exceptionibus de Genitivi formatione. Casus ceteri tertia Declinationis antehac in Paradigmatibus satis expositi fuere. Hic igitur negliguntur.

Alterâ Septimanâ; primo die Neutra tertia Declinationis, Secundo Quarta & Quinta Declinatio, tractantur. Tertio fit horum repetitio. Quarto die fit regressus ad Exceptiones de Genere: Et (praemisâ ad singulas Regulâ) exceptiones Prima & Secunda Declinationis percurruntur, quantum earum in autore extat, sive in presenti lectione, sive alibi. Quinto die Exceptiones ad tertiam Declinationem, Sexto repetitio earundem, tractantur.

Tertiâ Septimanâ, primo die Quarta & Quinta Declinationis Exceptiones & Observationes exponuntur. Secundo die Adjectiva inchoantur: & Genus per exempla subjunctarum terminationum,

{ ER A UM deinde { IS E IL, AR, &c. } explicatur,
 US A UM OR US pòst

ita ut ex Autore exempla trium, duarum, unius, terminationum, sufficientia, desumantur. Quae quidem in ipso autore in Excerptis Adjectivis expressa, tantò facilius intelligi poterunt. Exempla unius terminationis non opus est ad singulas species adduci, neque enim autor omnia suppediare poterit, neque consilium est obruere istis non semper obviis discipulum, cum non debeant talia magis necessariis esse impedimento. Postero die omnia haec repetuntur.

IN V. INTERPRETATIONE,

Applicatio Præteritorum & Supinorum.

Nunc restant Præterita & Supina Verborum, quantum ad Exceptiones attinet. Formatio enim regularis Præteriti & Supini jampridem in Paradigmatibus fuit tradita: præterquam in Conjugatione tertia, quae certâ formatione destituitur. Illa igitur nunc conjugitur.

Prima Conjugationi una dies sufficit; Secunda tantundem. Quod si una fortè hora non suffecerit; assumitur altera, & interpretationi deciditur. Utraque sexto die repetitur. Ea verò tantum Verba considerantur, quae extant in autore.

Quarta Septimana Tertia & Quarta Conjugationi debetur. Tertia plures dies requirit. Ubi rursus tenendum, ea tantum Verba excerpti, quae in autore leguntur, ceteris neglectis. Nimirum Varietas obtunderet discipulum, & impingeret insuper in Principium didacticum, quod

quod nihil docendum sit, quod non statim usum discipulo exhibere possit. Quare Auctor debet ita adornari, ut in eo omnia inveniuntur, quæ discipulo sunt necessaria.

Procedit autem hoc modo. Prima Conjugatio, ait, format Perfectum in *Avi*, Supinum in *Atum*, ut meministis ex Paradigmatæ Amo. Verum sunt quadam Verba, quæ aliter habent, ordine hîc descripta; Ex quibus ista in auctore nostro inveniuntur, &c. Ita procedit etiam in cæteris Conjugationibus; & ad finem producit Præterita, unâ cum auctore.

Supersunt nunc tres septimana, destinanda repetitioni Generis & Perfectorum, horâ unâ: vertendo auctori in linguam Germanicam, horis reliquis. Quotidiè enim in præsentia Præceptoris, loco lectionum ordinararum, discipuli singuli Germanicè describere auctorem jubentur. Quod cum amplius difficile esse nequeat, ob prægressam tam crebram interpretationem, nullo negotio intra hoc spaciolum totus auctor verti ac describi poterit. Si qui sint tardioris ingenii, jubentur è singulis lectionibus paginam unam vel alteram vertere. Proderit autem quotidie unam horam impendi reposcendis ordine omnibus Nominibus & Verbis, tam quoad significationem, quam Conjugationem, Genus & Declinationem, per totum Auctorem.

DIES REPETITIONUM.

Singulis Septimanis duo dies repetitionum instituuntur ex intervallo, matutinis horis, ut pomeridiana recreationibus in solidum relinquuntur: Dies Mercurii & Saturni. Iis repetitur, quicquid præcedente biduo actum fuit, tam in Grammaticis, quam Auctore. Præceptor primum ipse prælegit, Deinde à discipulis reposcit.

In Primo mense reposcit solum Lectionem distinctam & articulatam, non autem interpretationem. Eam enim nondum sufficienter audivit, ac proinde tenere non potest. Sed tentare licebit hinc inde discipulos, ad excitandam attentionem. Lectionem alternatam esse convenit, tanquam duo colloquerentur. Quod si excerpta præcedentibus diebus exercitata fuerint, poterunt & ipsa reposci.

In Secundo, nihil nisi Excerpta vocabula & Conjugationes à discipulo reposcit. Nihilominus, ut antè, tentare potest discipulorum profectus in interpretando.

In Tertio, instituit alternatam personarum interpretationem in forma colloquii. Excerptorum eadem ratio, quæ in primo.

In Quarto, reposcit interpretationem, Excerpta & Declinationes.

In Quinto, interpretationem, Perfecta Verborum, & Genus Nominum, sed distinctis septimanis.